

HARDANGERVIDDA

Ikkje grunnlag for stenging av DNT-hytter på Hardangervidda

I FLEIRE år har det frå enkelte hald i Vinje, Røldal og Ullensvang vore ivra for stenging av DNT-hytter på Hardangervidda, med grunngeving at dette vil gagna villreinen. No i haust har kravet kulminert med innslag på TV, radio og i avisartiklar. I fyrste omgang gjeld det Hellevassbu, men i eit høyringssvar til Regionalplanen for Hardangervidda ser dei same folka òg for seg at Litlos turisthytte og Torehytta bør leggjast ned. Hovudbodskapen er at eit aukande gjestetel på hyttene fører til at reinen vert skræmd vekk frå vestvidda.

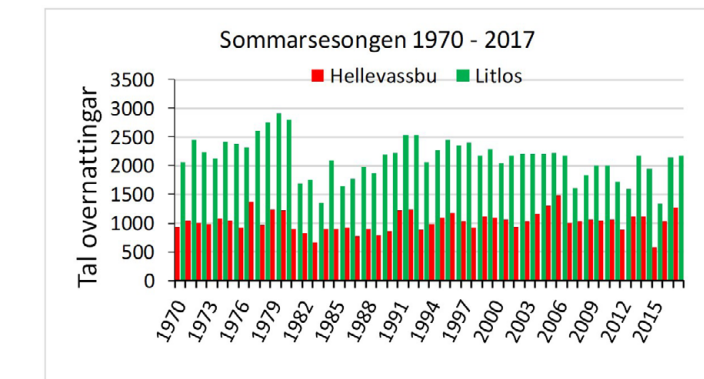
DEI HEVDAR mellom anna at hudceller som blir liggjande att der folk har fare er nok til å skræma reinen austover!

NÅR REINEN er på trekk sør-austover frå nordvestvidda, kjem han ofte inn i området rundt Belebott, og då kryssar han turistløypene frå både Vall-dalen og Hellevassbu. Det rimar difor dårleg at turistar eller lukt frå hudceller etter fotturistane hindrar stikryssing.

NOKRE SPØRSMÅL reiser seg; 1) Har det vore ein auke i turisttrafikken på vestvidda, og spesielt på ruta Haukeliset - Litlos? 2) Er det data som viser at reinen ikkje kryssar turistløypa frå Hellevassbu? 3) Kan det vera andre forklaringar på reinens arealbruk om sommaren i dei seinare tiåra enn påverknaden frå overnattingsgjestene på turishyttene?

Det einaste verkeleg negative er at bestanden i lang tid har vore altfor liten, og diverre langt unna bestandsmålet

TIL SPØRSMÅL 1): Ifylgje overnattingsstatistikken for Hellevassbu har det vore små eller ingen endringar i talet på overnattingar frå hytta vart opna i 1970 fram til i dag (sjå figur 1). Årleg overnattingstal om sommaren ligg på rundt 1000, med 1977 og 2006 som dei to beste åra. På Litlos var talet på overnattingar på sitt høgaste i åra 1978-1980, og det er heller ikkje her nokon tendens til auke i seinare år. Sidan ein langt større villreinbestand på syttitalet og framover brukte Vestvidda, på ei tid då det var like mange eller fleire overnattingar på dei to hyttene samanlikna med i dag, er det vanskeleg å sjå at det er overnattingsgjestene som kan ha ført til endra arealbruk for villreinen. I periodane med mykje dyr kom reinen så langt vest at det nokre gonger var dyr heilt ned på til dømes Skarsstølen og

FIGUR 1: Tal sommarovernattingar på DNT-hyttene Hellevassbu og Litlos i åra 1970-2017

Løyning i Odda, og Frøystøl i Røldal. Dette skjedde sist i 1982.

TIL SPØRSMÅL 2): Ifylgje registreringar av radiomerka rein i Hordaland i fyrste del av turistseongen kryssar reinen turistløypa på strekningen mellom Hellevassbu og Belebott, men dei stoppar opp før dei når Vivassdalen - Holmavatn, og snur austover att (sjå Figur 2). Dette er ikkje så veldig overraskande, for ifylgje Terje Skogland (i artikkel i DNT årbok 1978), som studerte arealbruken til reinen på vidda, er det lite rein som ferdast i dette vestlege området mellom Litlos og Haukeliset, fordi det her er mykje snø og mange brear, med surare berg og jordsmonn, og eit skrint planteliv. Det er som regel berre enkelte større bukkar som har fast tilhald i dette området, ifylgje Skogland. Det er difor naturleg at jaktbuene og fjellstyrehytta til røddølene nettopp er plassert i Hellevass, og ikkje lengre vest.

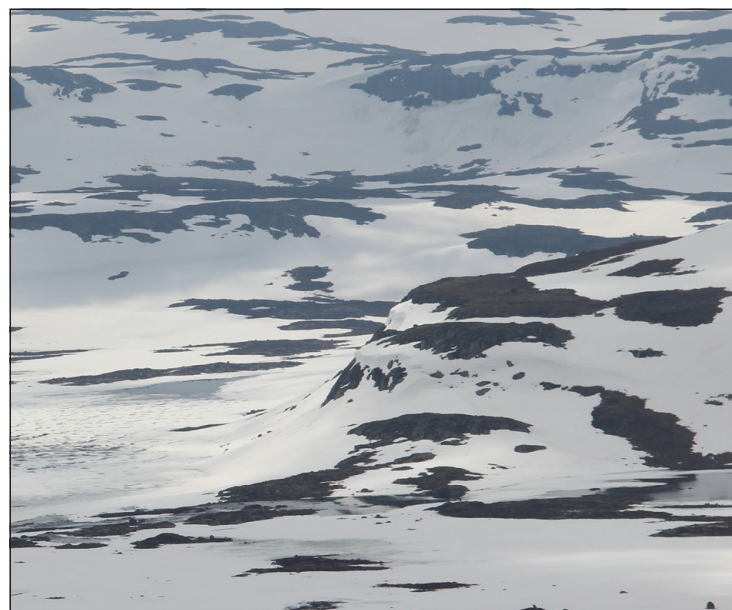
TIL SPØRSMÅL 3): Når reinen vandrar vest- og nordover på sommaren frå området sør for Kvenna, er han ikkje avhengig av området mellom Hellevassbu og Belebott, men vandrar mot Kvenna og kryssar den fleire stader mellom Kvennsjøen og Skyttarfossen. Stor vassføring i Kvenna kan likevel hindra denne kryssinga tidleg i sesongen. I dei seinare tiåra har det vore mange år med mykje snø og dermed store vassføringar i Kvenna i juni og juli. I slike somrar kryssar ikkje simler med små kalvar elva før seinare på sommaren når vassføringa har gått ned, men samlar seg på Låven og i Bjørnadalen, sjølv sagt avhengig av vindretningar. I enkelte år har det lege farbar is på vatna til ut i juli (sjå Figur 3), og då har det førekome kryssing ifylgje registreringane av radiomerka simler. I dei to siste åra har vassføringa i heile juli vore lita, med resultat at det har vore ei betydeleg kryssing av Kvenna på denne tida. I begge åra (2018 og 2019) har reinen nytta eit stort areal på nordsida av Kvenna i juli, frå fylkesgrensene i aust til området rundt

Litlos, Grøndalen, langs Nordmannslågen og nesten til Bera-kupen i nord (sjå figur 2). Det har med andre ord òg vore markerte kryssingar av turistløypa mellom Litlos - Besso/Sandhaug og Litlos - Hadlaskard. Det betyr at fotturistane langs desse løypene heller ikkje har stoppa reinen i dette området.

ETTER DEN sterke nedskytinga rundt tusenårsskiftet då vinterbestanden kom ned i kanskje under 5000 dyr, har det halde fram med å vera lite rein på Hardangervidda, og det forklarar kanskje langt på veg den reduserte arealbruken. Dagens vesle bestand (på under 7000 vinterdyr i 2019) treng eit lite beiteareal om sommaren, og han brukar området i Vinje der det òg er langt mindre snø enn lengre vest. Det same skjedde på trettitalet. Då òg var villreinbestanden på vidda svært liten, og det er illustrerande at DNT i 1932 vedtok å freda området i Vinje der reinen heldt seg mest på denne tida, som i dag. DNT sitt stinett vart difor lagt opp for å unngå forstyring i desse områda sommarstid!

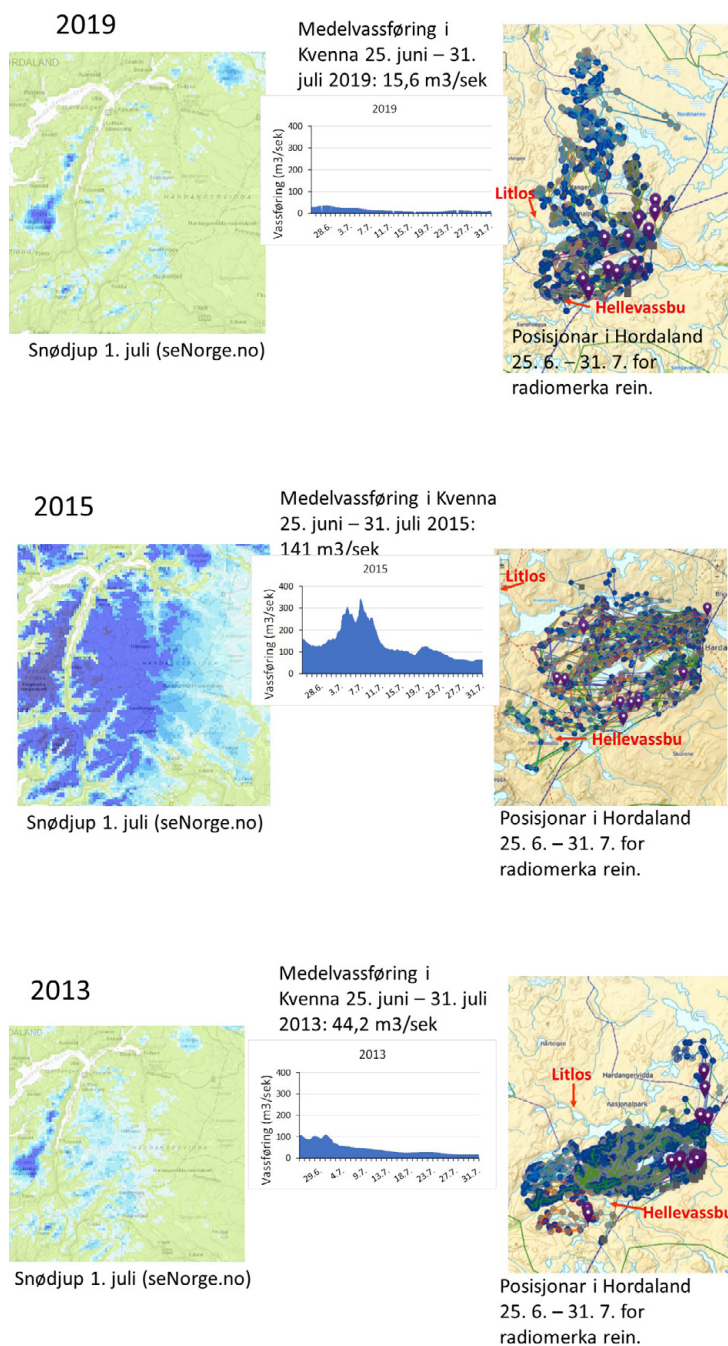
DET VERT jamnleg hevda at reinen på vidda er truga av fotturistar, hjernemakk, bremselarvar, og no i det siste av fotrøtte, og det er for det meste negativ vinkling på alt stoff om villreinen. Kalvevektene på Hardangervidda har i mange år vore låge, men med ein tendens til vektauke dei aller siste åra, dvs. ei svært positiv utvikling. Det einaste verkeleg negative er at bestanden i lang tid har vore altfor liten, og diverre langt unna bestandsmålet. I staden for å bruka tid og innsats på å få lagt ned turishytter på vidda, hadde det vore ei betre investering å leggja breisida til for å få opp att bestanden. Forvaltninga sitt mål er at vinterbestanden skal liggja rundt 11 000 dyr. Det er langt fram til det målet er nådd.

Reidar Borgstrøm og Jarle Viskjer

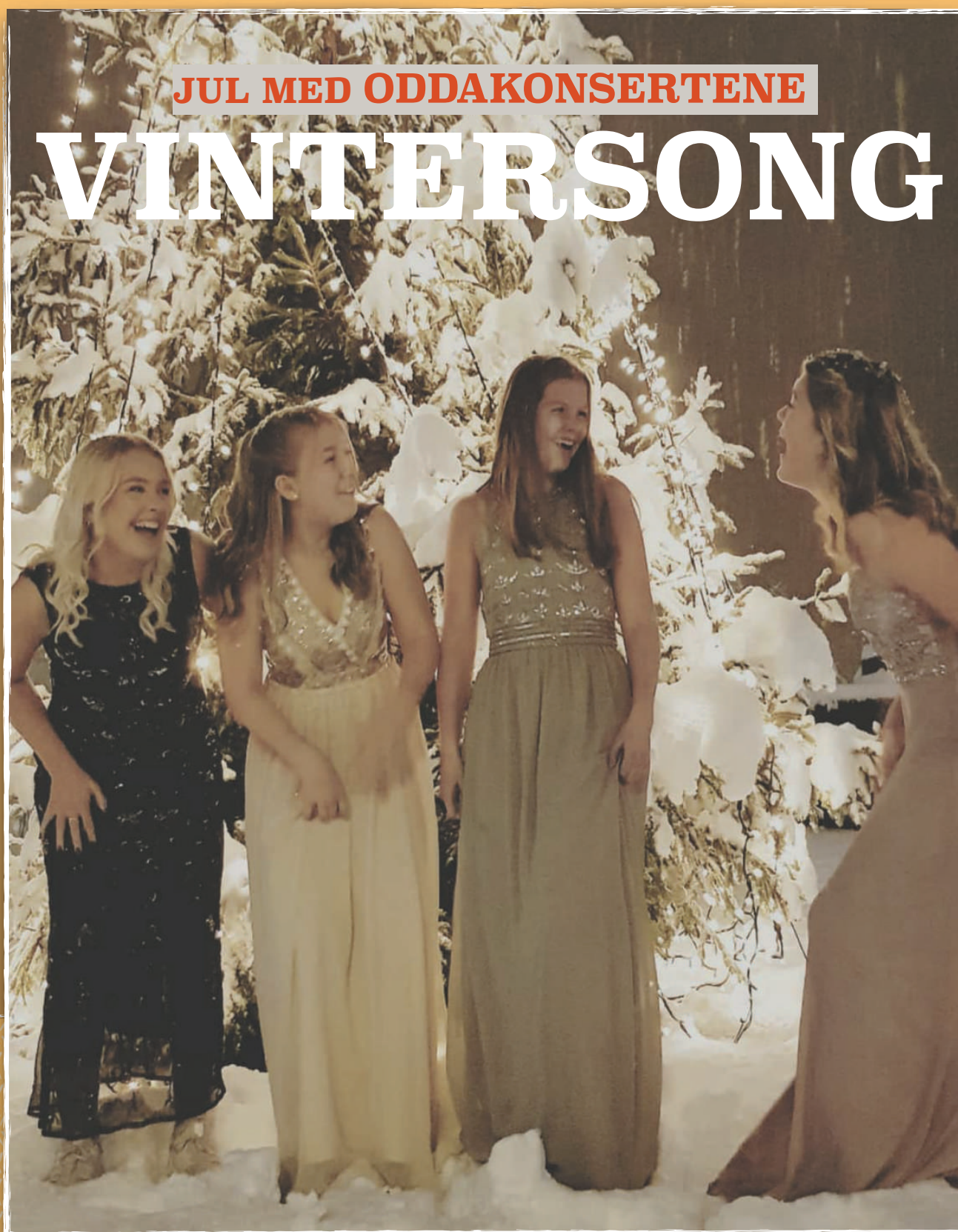

FIGUR 3: Fiskos og Kvennsjøen mot Bjørnaskallen i sørvest 3. juli 2015. Kvennsjøen var framleis isdekket og farbar for rein. Som det framgår av fotoet er det ikkje mykje beite på denne delen av Vidda så tidleg på sommaren dette året.

FOTO: R. BORGSTRØM

FIGUR 2: Til venstre: Snødjup 1. juli (grønt er berrmark, blåfargane indikerer ulike snødjup, etter seNorge.no). I midten: vassføring i Kvenna 25. juni - 31. juli (data etter sildre.nve.no), og posisjonar innafor Hordaland for radiomerka rein i perioden 25. juni - 31. juli, for åra 2019, 2015 og 2013 (data henta frå www.dyreposisjonar.no) (Av plassomsyn er berre tre år tekne med her).

Odda Kyrkje 4. og 5. Desember kl 19

Med Magnhild Salvesen, Morten Eikeland, Lars Aalvik Karlsen, Tuva Lutro, Therese Søylen Meusbürger, David Buta, Oda Førde, Marianne Bosdal, Cathrine Sjøstad, Ariana Arifi, Jone Haara, Ida Jordal Molven, Roger Lynghamar, Helga Paulsen, Annabelle Graue, Gunn Gravdal Elton, Oline Meusbürger, Jens Haara, Elisabeth Hauglid Instebo, Sonja Wunderlich, Mathilde Helskog Kaarstad, Kirsti Haara, Tommy Jensen, Frode Olsen, Maya Alfredsen Nygaard, Camilla Evjen, Anna Haara, Klara Gravdal Olsson og Live Stensland

BILL. KR 250/150,- PÅ EBILLETT.NO OG TENESTETORGET

VI GJØR ALT for at du skal handle

Extra Billig

VIL DU SPARE MER?

Se etter **2 for** -tilbud på det du bruker mest!

Plukk & miks

2 for 38

COOP JUICE
Utvalgte varianter. 1,5 l

2 for 35

COOP PIZZABUNN
Fullkorn og spelt. 550 g

Plukk & miks

2 for 29

ÄNGLAMARK FULLKORNSPASTA
Spaghetti, fusilli og penne. 500 g

-30%

FINDUS FISK

29⁹⁰

JARLSBERG/NORVEGIA
Skivet. 250/300 g. Pr pk
Pr kg fra 99,67

X 8

COOP DONUT M/APPELSINGLASUR
54 g. Pr stk
Pr kg 148,15

Prisene gjelder i uke 44.
Forbehold om trykkfeil og utsolgt.

Extra Odda Bustetungata 3
Man-fre 07-23
Lørdager 08-21

EXTRA

Extra stort utvalg til extra lave priser